

SLOVENSKI GOSPODAR.

•List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in valja s pošlino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Učje „Katoč. kmetovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede junaja. — Nezaprite reklamacije so pošlino proste.

Izjavi.

1. Dne 19. maja 1910 objavili smo v svojem listu članek pod naslovom: „Tri milijone za učiteljstvo.“

Podpisano uredništvo in podpisani odgovorni urednik izjavljamo, da je bil dotični napad neutemeljen in obžalujemo, da je bilo slovensko napredno učiteljstvo s tem člankom izpostavljeno pred celo javnostjo zaničevanju in zasmehu.

2. Dne 30. junija 1910 in dne 21. julija 1910 smo objavili v svojem listu pod naslovom „Smartno pri Slovenem Gradcu“ dopise, ki se nanašajo na napad na Ignaca Kalinška in njegovo smrt.

Podpisano uredništvo in podpisani odgovorni urednik izjavljamo, da je z ozirom na dognano sodno postopanje popolnoma neutemeljeno v teh dopisih izraženo sumničenje, kakor da bi bila „Narodna stranka“ ali pa gg. Ivan Kac, Franc Verdnik in Jakob Vrečko povzročili napad na pokojnega Ignaca Kalinška. Obžalujemo, da se je z objavo dotičnih člankov škodovalo dobremu imenu omenjenih dospodovalov.

V Mariboru, dne 11. marca 1911.

Uredništvo. Fran Rakovič, odgov. urednik.

Naši sovražniki.

Argentinsko meso se je prodajalo pretekli teden po nekaterih štajerskih mestih. Takoj je ta okolnost neugodno uplivala na ceno naše živine. Prekupi in mesarji so se izgovarjali, da jim pravzaprav ni treba kupovati domače živine, ker jim je argentinsko meso na razpolago. Zivinjorci so se udajali takemu dokazovanju in popuščali pri cenah.

Ljubljanski list „Jutro“, ki se tiska v liberalni učiteljski tiskarni, se veseli uvažanja argentinskega mesa in rolni proti kmetijstvu, ki podražuje s carino meso in druga živila. Veselijo se udarca, ki se z argentinskim mesom zadaja našim kmetom, tudi sp. štajerski nemški listi, katere najdeš največkrat v rokah nemškega uradništva. „Stajere“ pa sedaj nima besede do slovenskega kmeta. V svojih predalih nori zaradi poloma liberalne glavne posojilnice v Ljubljani, urednik Linhart je pa končal s shodi med spojnještajerskimi kmeti in hodi v Gradec na shode, kjer hvali list in svojo stranko kot predstražo nemstva.

Sreče nas boli, ko vidimo, kako se najdejo med nami ljudje, ki se veselijo propadanja slovenskega kmeta. Naš narod ne sloni na stanovih, ki se zbirajo pod liberalno in nemškutarsko zastavo, ker to niso

proizvajajoči stanovi. Kdor dela proti kmetu, najsi bo tiho ali odkrito, je grobokop slovenskega naroda.

Boj za šolo.

Mi stojimo v hudem boju z liberalnim učiteljstvom, bodisi nemško ali slovensko, nemškutarsko ali slovaško. Imamo druge nazore o nalogi šole, kakor ti ljudje. Nam sedanja šola ne izpolnjuje nalog, ki jih stavi kmečko prebivalstvo do nje.

Cel učni načrt ima napačen pravec. Učencu se hoče napolniti glava z vsemi mogočimi tvarinami. Toda, kjer se ponuja največ, tam se navadno premalo poda. Kmečki otroci ne dobijo razven pisanja, čitanja in računanja ničesar, kar bi se oziralo posebno na njih stan. Osem let morajo sedeti v šoli, in ko je teh osem let minulo, se ni storilo niti z mezinom, da bi se jim vcepila kmečka zavest, kmečki ponos in ljubezen do domače grude. Tudi ne dobijo nobene podlage za nadaljno strokovno izobrazbo.

Celodnevni pouk je ponekod pravo trpljenje za otroke in stariše. Majhni otroci bi morali biti vsak dan hribovlazci, ki hodijo dan na dan po šest ur, pri dobrem in slabem vremenu, pri vročini in snegu, po hribih in pečinah, in vedno s praznim želodcem. Vsaka postava se mora ozirati na kraje in stanove, ki spadajo pod njeno pravomočje. Šolska postava je v tem oziru kruta. Njena brezobzirnost ne razločuje med gorami in tlakanim mestom, ne razločuje med daljavo v hribih in med bližino v obljudenih krajih.

Stariši morajo zahtevati, da se jim otroci vzgojujejo v odločno katoliškem duhu. Tudi v tem oziru se z liberalnim učiteljstvom ne razumemo dobro. Ti bi imeli seveda najrajši, da bi bila šola popolnoma svobodna. Nam je za to, da se napolni otrok z nauki krščanske poštenosti in pravičnosti.

Ze predložilo trpi naše ljudstvo pod določili sedanje šolske postave. Treba bo spremembe. Za to spremembo pa bo treba boja. Ne bomo se brigali v tem oziru za sovražstvo liberalnega učiteljstva, ampak stali bomo rama ob rami s kmečkim ljudstvom.

Politični ogled.

Drž. zbor je imel zadnji teden dve seji ter je sprejel nekatere spremembe za društveni zakon. Zraven pa pridno zborujejo različni odseki, pred vsem seveda proračunski odsek. Toda težko bo, da bi odsek pravočasno zgotovil posvetovanje in da bi se proračun še pred prvim aprilom sprejel v zbornici. V sled tega bo morala vlada prositi zopet za začasni prora-

čun, kajti s 1. aprilom ji poteče dosedanje dovoljenje državnega zbora za izplačevanje plač in za pobiranje davkov. Ta teden bo imela zbornica dve seji, ena v torek, druga v petek, med tem se bodo posvetovali odseki.

Novi davki. V proračunskem odseku je finančni minister dr. Meyer naznanil, da ne bo vseh davkov naenkrat zahteval od zbornice, ampak v dveh skupinah. V prvi skupini, o kateri želi, da se reši že po Veliki noči, naj bi bil osebno-dohodninski in zganjarski zakon. Oba davka bi naj bila višja, kakor jih je nameraval prejšnji finančni minister Bilinski, tako, da bi se zvišali doneski še za kakih 10 milijonov. V drugi skupini bi bil davek pri podedovanju, davek na vžigalice, davek na zdravilne vode, davek na avtomobile in davek na vino. Kakor znanu, je po govoru finančnega ministra dr. Korošec v imenu naših poslancev takoj ugovarjal proti nameravanemu davku na vino. To je res, finančni minister ima zdaj svoj načrt, kako bo upeljal nove davke, a vprašanje je, če ima tudi poslance, ki bi mu za davke glasovali.

Slovanski poslanci sedijo na Dunaju v Slovanski Jednoti skupaj, ter se posvetojujejo o vseh vprašanjih, ki niso verska ali strogo gospodarska. V teh vprašanjih gre vsak klub svojo pot, kajti katoliškimi klubom je pač težko iti z dr. Kramarjem ali dr. Plojem. Kljub temu, da so tako koščljiva vprašanja izložena, ni pravega sporazumljenja v tej skupini. Nekateri gospodje bi namreč radi, da bi se sedaj molčalo o vseh njihovih neumnostih. Vsi listi bi morali biti tiho, tudi če se zgodi še taka gorostasnost. Seveda se ga taka zahteva predaleč.

V Ljubljani se bije hud volilni boj med ljudsko in liberalno stranko. Obe sta že razpostavili vse svoje topove ter začeli streljati na nasprotno trdnjavo. Moč je baje na obeh straneh precej enaka, zato je boj tem zanimivejši. Volitve se vrše v aprilu. Dan še ni določen. Sedaj so že tudi socialni demokrati in Nemci prišli na volilno bojišče.

Belgija in njen napredek. V Belgiji je že 26 let katoliška vlada na krmilu. Delo te vlade je živ zagovor katoliških načel v prosveti in gospodarskem delu. Železnice ni v primeri z drugimi državami nikjer toliko, kakor ravno tukaj, in vožnja nikjer cenejša. Sploh ni nikjer v Evropi življenje tako poceni, kakor v Belgiji. Najznamenitejša luka v Evropi je Antwerpen v Belgiji. Glede socialnega zakonodajstva koraka Belgija v prvi vrsti in delavstvo ne pozna bede. In kar je tudi dokaj vredno, Belgija edina v Evropi ni uvedla vseh 26 let, od leta 1884. do 1910. kljub zvišanju izdatkom nobenega novega davka, razun da je zvišala davek na alkohol.

PODLISTEK.

Kaj je novega?

(Piše Klepetalja).

(Konec.)

Pa dam Mari tisti trak, oh dobro so Mari, dobro, en lep kos pečenke in pa oparjenih jabolk so mi dali zanj, Bog naj jim dajo dobro, pa se hitro poslovim od njih, ko sve se še tudi zmenili, kaj je novega po svetu. Pa še četrtno vina so mi dali, dobrega, sladkega: ne pijem rada, pa takrat mi je dobro storilo. No, pa če oni gospod pridejo iz Maribora k meni na obisk, jim bom pa že pripravila kakšno četrtno tistega boljšega za gospoda, saj vem, da so ga navajeni. Saj ni greh vino piti, še Noe so ga pili in sam Bog Sin v Kani Galilejski na svatovščini. Pa pijem četrtno vina, in kaj mislijo gospod, kako je mladi svet pohujšan, menda vendar ne bom imela greha, da sem takšno hudobijo poslušala — tam pri okrogli mizi pri peči so sedeli fantje Tevžek, Franc, Tonče, pa stari kovač z očali, ki so jih že menda Matuzala nosili celo svoje življenje, pa še eden drugi deda so bili, ki jim jih pa ne vem imenovati, in Tevžek, ki je še-le reva iz plenic zlezla — koliko let pa ima, 28 do 30 — on jim je pripovedoval in jih učil, da ne smejo biti ponižni: „Ali nisi sam svoj gospod?“ jim pravi. „To me najbolj jezi,“ pravi, da naš ubogi delavec in kmet misli, da ni sam nič, tujec, Nemeec, ali nemčur, pa če ima denar, pa vse. „Poglejte te-le naše ljudi!“ pravi, „kako se jim hlačke tresejo in kako stiskajo klobuk pod pazduho, kadar govore z Ježem —

seveda on ima denar, on je Nemeec. Prosim vas“, pravi, „ali se ni on obogatil z delom slovenskih naših delavcev in z našimi krajevarji, on bi moral pred nami klobuk doli jemati, pa ne mi pred njim.“

Tako je govoril bogokletno, prosim jih gospod, in da bi malo lepše zgedalo, je še rekel: „Naši ljudje bi morali biti bolj zavedni, naobraženi,“ ali kakor je že rekel: „Mi spoštujemo in se odkrivamo samo svojim ljudem, ki so v resnici naši prijatelji, bojimo se pa le Boga, le pred njim trepečemo in se mu klanjamo.“

Jaz sem ga pa čisto vse dobro razumela, Bog ga bodo pa kaznovali. Bo tak mladobitnik čez Ježovega gospoda zabavljal in se iz Boga norec delal; ali zna on nemški? Jež pa zna! Pa darove dajejo tistim društvom, sem čula, da stavijo nemške šole po Slovenskem, da bi se naši otroci — jaz jih nimam hvala Bogu — kaj prida naučili. Pa tudi dobre krščanske časopise imajo v gostilni. Jaz sama jih ne berem, pa to vem, da kaj slabega nimajo. To sem videla, da imajo „Stajereca“, in Ježov gospod so rekli, da je to najboljši slovenski časopis. Oni že vedo. In čez takšnega gospoda si upa Tevže zabavljeti. Za božjo sveto voljo, takšna, vidijo, je sedaj mladina, pa jaz bom gospodu to povedala, pa ga naj tožijo. Še tisto malo ponižnosti, ki je jo še med nami, bi rad takle smrkolin s sveta spravil. Pa pohujšuje in ščuva na vse strani. Povedala sem mu jih par Tevžku, on se mi je pa smejal, trdovratnež. „Kaj ti,“ sem rekla, „boš tukaj-le se norec delal iz Boga in Ježovega dobrega gospoda, ti, ki si se še ves moker in polzek valjal po pleničkah, ko sem že jaz jajca v Celje nosila. Bog so svet in tebe ustvarili. Ježov gospod so pa dobri,

pridni, pošteni, znajo nemško, in vsi visoki gospodje v Celju in drugod jih imajo radi. Oni so zato tukaj, da govore in zapovedujejo, pa ne tak-le smrkolin.“

Pa mi je ponudil Tevže piti, ker se je ustrašil mojih besed — morebiti sem ga celo spreobrnila, Bog mi bodo že plačali — jaz pa nisem hotela piti. Da bi se le kesal in spovedal, kaj je govoril, gospod ga bodo že podučili. Jezna sem bila, Bog mi grehe odpusti; pa res, bo tak-le fantek kaj govoril, še veliki gospodje, ki imajo vedno bele ovratnike in o nikomur nič slabega ne govorijo, stopijo pred Ježovega gospoda s klobukom pod pazduho in jim pravijo „gneher“. In takšen gospod naj bi se pred Tevžekom odkrivali, ali ni to v nebo vpijoč greh? Nekaj starejših in pametnih možev mi je pa tudi reklo, da imam prav, da sem pokarala Tevžeka; par drugih trdovratnežev je pa čez mene zabavljal, posebno Podgorski; pa ta je tudi umolknil, ko so mu Pušjak rekli, da je „pro . . . .“ črni lu . . . .“. Prekrižala sem se, ker je to grda beseda; pa prav so mu jo pa le povedali. Tem predrznežem in napuhnežem bodo že Ježov gospod malo hrbte upognili — Bog se usmili, kadar zvedo, kako čez njih delajo.

Mene je pa tako vzejala ta Iramazonska družba napuhnežev, da sem kar srčno odšla. Mari so mi dali roko in so me povabili, naj še kaj pridem; jaz sem jim pa obljubila, saj grem vsak dan mimo Ježa, kadar grem v Celje, ali pa nazaj čez Laško. Saj bodo oni gospod, ko me obiščejo, tudi morali tam mimo, si naj ga pa gredo po eno četrtno tistega po štideset k Ježu. Tisti človeka čisto pomladi in ga napravi močnejega. Za takrat ga bom že jaz tudi preskrbelo eno kupico.